

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดภาวะหนี้สินของข้าราชการครู : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการครูประถมศึกษาในจังหวัดอีสานตอนบน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในจังหวัดภาคอีสานตอนบน ปีการศึกษา 2536 จำนวน 600 คน ซึ่งได้จากจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดนครพนม และจังหวัดหนองคาย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ค่าโคสแควร์ และค่าแกมม่า ซึ่งผลโดยสรุปมีดังนี้

ลักษณะทั่วไปของประชากร กลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 600 คน จาก 5 จังหวัด ๆ ละ 120 คน แบ่งเป็นเพศชาย 353 คน คนเพศหญิง 247 คน มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32.5 มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี มากที่สุดร้อยละ 38.8 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด 410 คน คิดเป็นร้อยละ 68.3 เป็นข้าราชการระดับ 6 มากที่สุด 188 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 เป็นครูสายผู้สอน 515 คน คิดเป็นร้อยละ 85.8 กลุ่มเงินเดือนระหว่าง 7,501-10,000 บาท มากที่สุด 214 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 เป็นผู้ที่ไม่มีรายได้อื่น 439 คน คิดเป็นร้อยละ 73.2 สมรสแล้วมากที่สุด 522 คน คิดเป็นร้อยละ 87.0 มีบุตรระหว่าง 1-2 คน จำนวน 335 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 อาชีพคู่สมรสเป็นข้าราชการครูมากที่สุดจำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 ส่วนมากคู่สมรสไม่มีรายได้จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 มีภาวะหนี้สิน 556 คน คิด

เป็นร้อยละ 92.7 แหล่งของหนี้สินมาจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมากที่สุดจำนวน 475 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 และมีภาวะหนี้สินระหว่าง 100,001-250,000 บาท มากที่สุดจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 อนึ่ง จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่างกับภาวะหนี้สินผลโดยสรุปมีดังนี้ เพศหญิงเป็นหนี้จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.8 ข้าราชการครูจังหวัดมหาสารคาม เป็นหนี้จำนวนมากมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 31.9 อายุระหว่าง 41-45 ปี เป็นหนี้จำนวนมากมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 45.3 การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าเป็นหนี้จำนวนมากมากที่สุดร้อยละ 29.1 ข้าราชการครูระดับ 7-8 เป็นหนี้มากที่สุดร้อยละ 40.0 ข้าราชการครูสายผู้บริหารเป็นหนี้จำนวนมากที่สุดร้อยละ 35.4 ช่วงเงินเดือนระหว่าง 17,501 - 21,250 บาท เป็นหนี้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 ข้าราชการครูที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,001 บาทขึ้นไป เป็นหนี้มากที่สุดร้อยละ 66.7 ข้าราชการครูที่หย่าเป็นหนี้มากที่สุดร้อยละ 30.8 มีบุตรระหว่าง 3-4 คน เป็นหนี้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.8 คู่สมรสที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวเป็นหนี้มากที่สุดร้อยละ 40 คู่สมรสที่มีรายได้ตั้งแต่ 18,001 บาทขึ้นไป เป็นหนี้มากที่สุดร้อยละ 42.9 และข้าราชการครูที่มีอายุราชการระหว่าง 16-20 ปี เป็นหนี้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44.8

พร้อมกันนี้ผู้ศึกษายังได้ศึกษาถึงผลกระทบทางด้านต่าง ๆ ของภาวะหนี้สินตัวจากการศึกษาพบว่า

1. ผลกระทบต่อการทุ่มเทการทำงานให้แก่ทางราชการพบว่า ไม่ส่งผลกระทบในส่วนนี้แต่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนพบว่า การมีหนี้สินมีผลต่อการทุ่มเทเวลาให้แก่ทางราชการ
2. ผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานพบว่า ส่งผลกระทบซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน
3. ผลกระทบต่อการให้ความร่วมมือเชื่อถือและไว้วางใจจากเพื่อนครู ผู้บังคับบัญชา นักเรียน และชุมชนพบว่าไม่ส่งผลกระทบในส่วนนี้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน
4. ผลกระทบต่อครอบครัวพบว่า ไม่ส่งผลกระทบแต่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนพบว่า การมีหนี้สินส่งผลกระทบต่อครอบครัว

5. ผลกระทบต่อตนเองพบว่า ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในตนเองและไม่ส่งผลกระทบต่อความคิดสนใจทำสิ่งใด ๆ แต่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารพบว่า ส่งผลกระทบทั้งสองส่วน

ในส่วนของความต้องการให้การช่วยเหลือแบ่งเบาหรือปลดปล่อยหนี้สินนั้น ข้าราชการส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงอัตราเงินให้สูงขึ้นมากที่สุดถึงร้อยละ 89.1

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดภาวะหนี้สินของข้าราชการครู : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการประถมศึกษาในจังหวัดภาคอีสานตอนบน ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ข้อใหญ่ โดยแบ่งเป็น 8 ข้อย่อย คือ

ก. สมมติฐานหลักทางด้านเศรษฐกิจ : ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน

- 1) ความนิยมสร้างบ้านขนาดใหญ่ราคาแพงเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน
- 2) ความนิยมนำเงินไปลงทุนโดยไม่มีความรู้เพียงพอเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน
- 3) ความนิยมใช้เครื่องอำนวยความสะดวกตามสมัยนิยมเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน

ข. สมมติฐานหลักทางด้านสังคม : ปัจจัยทางด้านสังคมเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน

- 4) การมีจำนวนผู้อยู่ในความอุปการะมากเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน
- 5) การไม่ยึดมั่นในศาสนาธรรมเรื่องอบายมุขเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน
- 6) การยึดมั่นในประเพณีแบบเอาหน้าเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน
- 7) การยึดมั่นในการมีส่วนร่วมในงานสังคมเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน
- 8) การถือปฏิบัติตามสมัยนิยมด้านการศึกษาเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษิตตามสมมุติฐานสรุปได้ดังนี้

1. การนำเงินไปสร้างบ้าน จากการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความนิยมสร้างบ้านขนาดใหญ่ราคาแพงเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน พร้อมกันนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองอยู่ในเกณฑ์ระดับสูงอีกด้วยคือค่า $\text{Gamma} = +.55$

2. การนำเงินไปลงทุน จากการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความนิยมนำเงินไปลงทุนโดยไม่มีความรู้เพียงพอเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้ พร้อมกันนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางอีกด้วยคือค่า $\text{Gamma} = +.31$

3. การใช้เครื่องอำนวยความสะดวก จากการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความนิยมใช้เครื่องอำนวยความสะดวกตามสมัยนิยมเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน พร้อมกันนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองอยู่ในเกณฑ์ปานกลางอีกด้วยคือค่า $\text{Gamma} = +.35$

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน

4. จำนวนผู้อยู่ในความอุปการะ จากการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า การมีจำนวนผู้อยู่ในความอุปการะมากเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน แต่ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองอยู่ในเกณฑ์ต่ำคือค่า $\text{Gamma} = +.14$

5. การไม่ยึดมั่นในศาสนาธรรม จากการศึกษาพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า การไม่ยึดมั่นในศาสนาธรรมเรื่องอบาสมุขเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน พร้อมกันนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองก็อยู่ในเกณฑ์ต่ำด้วยคือค่า $\text{Gamma} = +.03$

6. การยึดมั่นในประเพณี จากการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า การยึดมั่นในประเพณีแบบเอาหน้าเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน พร้อมกันนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองอยู่ในเกณฑ์ปานกลางอีกด้วยคือค่า $\text{Gamma} = +.33$

7. การมีส่วนร่วมในงานสังคม จากการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า การยึดมั่นในการมีส่วนร่วมในงานสังคมเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน พร้อมกันนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองก็อยู่ในเกณฑ์ปานกลางอีกด้วยคือมีค่า $\text{Gamma} = +.36$

8. การศึกษาต่อ จากการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า การถือปฏิบัติตามสมัชชาธรรมดานการศึกษา เป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน พร้อมกันนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองก็อยู่ในเกณฑ์ต่ำอีกด้วยคือ มีค่า $\text{Gamma} = +.24$

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านสังคมเป็นเหตุให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน แต่ก็มีปัจจัยย่อยคือการไม่ยึดมั่นในศาสนาธรรมเรื่องอบาสมุขเท่านั้นที่ไม่ได้เป็นเหตุของการมีหนี้สินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนี้สิน

จากการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเป็สาเหตุของการมีหนี้สินตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้พบว่ามถึง 7 ใน 8 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือเป็นสาเหตุของหนี้สินคือ ความนิยมสร้างบ้านขนาดใหญ่ราคาแพง ความนิยมนำเงินไปลงทุนโดยไม่มีความรู้เพียงพอ ความนิยมใช้เครื่องอำนวยความสะดวกตามสมัชชาธรรมดาน จำนวนผู้อยู่ในความอุปการะ การยึดมั่นในประเพณีแบบเอาหน้า การยึดมั่นในการมีส่วนร่วมในงานสังคมและการถือปฏิบัติตามสมัชชาธรรมดานการศึกษา ซึ่งให้เห็่นว่า ข้าราชการครูลุ่มหลงมัวเมาในวัตถุเกียรติยศ ชื่อเสียง สะดวกสบาย มีหน้ามีตาและโลกะจริต จนต้องกระทำการใด ๆ เพื่อตอบสนองตัณหาความต้องการที่ถูกรอบงำเมื่อพยายามตอบสนองแทนที่จะมีความสุขกลับสิ่งที่ตัวเองได้มากกลับต้องมาเป็นทุกข์กับปัญหาใหม่คือหนี้สินนั่นเอง และเมื่อพิจารณาถึงค่า Gamma ที่ปรากฏจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแล้วพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับภาวะหนี้สินคือ ความนิยมสร้างบ้านขนาดใหญ่ราคาแพง รองลงมาคือ การยึดมั่นในการมีส่วนร่วมในงานสังคมและความนิยมใช้เครื่องอำนวยความสะดวกตามสมัชชาธรรมดาน ซึ่งมีค่า $\text{Gamma} = +.55$, $+.36$ และ $+.35$ ตามลำดับ ซึ่งให้เห็่นอีกว่า ข้าราชการครูถูกรอบงำโดยวัฒนธรรมแบบตะวันตกจนลืมนึกถึงสภาพที่แท้จริงของตนเอง จากที่กล่าวว่ามีประเด็นที่จะต้องพิจารณาอยู่ 2 แนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูคือ ประเด็นแรก ข้าราชการครูควรดำรงตนอยู่อย่างสมณะ รู้จักตัวเอง รู้จักใช้ รู้จักจ่าย รู้จักพอ ลดกิเลส ตัณหาหรือความอยากทั้ง

หลายให้เหลือน้อยที่สุดหรือไม่ให้เหลือเลย ไม่ยินดียื่นร้าย ไม่ให้คุณค่ากับผู้คนที่ทำตัวเป็น
 ทาสของวัฒนธรรมตะวันตก ที่ชอบความหรูหรา ฟุ่มเฟือย สะดวกสบาย มีหน้ามีตา เมื่อ
 ทำได้ดังนั้นความสุขที่แท้จริงจะเกิดขึ้น ปัญหาจะหมดไป ทั้งนี้แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่
 สามารถกระทำได้ เพื่อเป็นส่วนเสริมแนวทางแรกคือ การให้ความรู้ การอบรมเกี่ยวกับการ
 การเรื่องการใช้จ่ายเงิน การให้คุณค่า ยกย่อง ชมเชยแก่ข้าราชการครู ที่ไม่กระทำ
 ตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตกและควรนำเอาสถาบันศาสนาเข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหา
 เช่น การอบรมธรรมะ การฝึกสมาธิ การส่งเสริมการเข้าวัดฟังธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้น
 จากที่กล่าวมาทั้งหมดผู้บังคับบัญชาควรจะทำให้เป็นตัวอย่างก่อนด้วย พร้อมกันนี้ในอีกมิติหนึ่ง
 ของการแก้ปัญหาหนี้สินคือ ควรจะมีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องหรือ
 สมดุลกับภาวะค่าครองชีพในปัจจุบัน ในส่วนผู้ที่เป็หนี้แล้วควรหาทางแบ่งเบาหรือปลดเปลื้อง
 ภาวะหนี้สินโดยการหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำผ่อนส่งระยะยาว หรือไม่มีดอกเบี้ยเลยมาให้
 ครูก็ไปใช้หนี้ประกอบกับการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้แก่ครู ให้เพียงพอทั่วถึงรวดเร็ว เช่น
 ค่าเช่าบ้าน ค่าเบี้ยเลี้ยง พาหนะ ค่ารักษาพยาบาล กระทบส่งเสริมความก้าวหน้าให้แก่ครูที่ลา
 ศึกษาต่อโดยการขึ้นเงินเดือนตามปกติ และควรมีเบี้ยขยันหรือเงินโบนัส ให้แก่ข้าราชการ
 ครูด้วย เมื่อกระทำได้ดังนี้ผู้ศึกษาเชื่อว่า จะสามารถแก้ไขปัญหานี้สินของครูได้อย่างแน่นอน

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเก็บข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนหนึ่งผู้ศึกษาได้ออกไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนตามโรงเรียน
 ต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลยืนยันเปรียบเทียบกับในส่วนของผลกระทบแต่เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง
 กระจายอยู่หลายจังหวัด หลายอำเภอ หลายโรงเรียน ดังนั้นจึงไม่สามารถเดินทางไปสัม
 ภาษณ์ทุกจังหวัดได้ สำหรับในส่วนของการตอบแบบสอบถามนั้น ข้าราชการครูบางคนจะไม่ตอบ
 คำถามตามความเป็นจริง โดยเฉพาะกรณีของการมีวสุมอบายมุข จึงทำให้ผลของการศึกษา
 ในส่วนนี้ออกมาไม่ตรงกับความเป็นจริงเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นจึงควรให้ผู้บริหารตอบแบบสอบถาม
 ในส่วนดังกล่าวด้วย เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลอีกส่วนหนึ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการในภาคอื่นหรือข้าราชการครูในสังกัดอื่นหรือข้าราชการประเภทอื่นว่า สภาพการเป็นหนี้เป็นอย่างไร สาเหตุมาจากอะไรบ้าง มีผลกระทบด้านไหนบ้าง

2. ควรมีการศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูที่เน้นตรงผลกระทบต่ออันเกิดจากการมีหนี้สินทั้งในด้านการงาน ส่วนตัว ครอบครัว เพื่อนร่วมงานหรือด้านอื่น ๆ ว่ามีผลกระทบแค่ไหน อย่างไร

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะหนี้สินของข้าราชการครูกับข้าราชการประเภทอื่น ในส่วนของสาเหตุการเป็นหนี้ว่ามีสาเหตุเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

4. ควรมีการศึกษาตัวแปรของการเป็นหนี้ในด้านอื่นอีกเช่น การใช้เครื่องนุ่งห่ม เครื่องสำอางค์ การเจ็บป่วย การฟ้องร้อง การส่งเสียบุตร เป็นต้น

6. ควรมีการศึกษาข้าราชการครูที่ไม่มีหนี้สินว่ามีการดำรงชีวิตเป็นอย่างไร